

rio renam in feminis non est decess, idèd omitti solet; eo maxime, quia unctio ad pedes, & renes non est essentialis. Vide num. 3917.

3913. Muti, surdi, cæci, aut mutilati inungi debent propè organa sensuum, quibus carent; quia peccare poterunt, licet non per sensus externos, per potentias internas illis correspondentes, vel per desiderium actus illiciti. Ardekin tom. 2. pag. 275. num. 10.

3914. Non sufficit ad valorem unica unctio, nec pro materia Chrismata, de quo in num. 3015. sed debet esse Oleum benedictum distinctum à Chrismate. Scotus in 4. d. 23. lit. D. quia opiniones affirmantes, utropè minus tunc, & exponentes Sacramentum frustrationis periculo, non sunt practicanda, nisi in casu necessitatis, quo non adesset nisi Chrismata, vel non possent fieri omnes unctiones, iuxta dicta num. 77.

3915. Unde tempore pestis, aut alterius necessitatis, qua omnes unctiones fieri non possent, unica unctio ungi potest unum organum magis promptum, vel potius caput, ubi omnes sensus vigent, vel melius (si fieri potest) ungitur velociter, & sine crucis forma unum oculum, aurem, narem, manum, & os, dicendo sub una forma totali: *Per istam Sanctam Unctionem, & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Dominus, quidquid deliquisti, per visum, auditum, odoratum, gustum, gressum, & lumborum delectationem. Amen.*

3916. Tempore pestis Sacerdos potest facere unctiones sine contactu immediato manus, utendo virga longa Oleo tincta, quam postea comburat, & hoc pacto singulas unctiones perficere poterit. Ardekin cit. num. 2. ex Diana.

MINISTER

3917. **H**ujus Sacramenti quoad valorem est solus Sacerdos, idque ex institutione Christi, ut in num. 3907. Ad licitè ministrandum debet esse Sacerdos proprius, vel Parochus, aut Sacerdos de licentia Parochi.

3918. Est validum, si à pluribus Sacerdotibus simul fiant unctiones. Sicut in num. 167.

Quid de Regularibus? Vide num. 4172.

SUBJECTUM

3919. **E**st infirmus in probabili periculo mortis constitutus ex morbo, vulnere, partu, vel senectute. Constat ex verbis Jacobi num. 3907. Undè hoc Sacramentum ministrari non debet navigantibus, etiam si imminet submersio: Militibus proxime bellum aggressuris; damnatis ad mortem, aut parturientibus, nisi ex partu antecedente, vel postea orta sit mortalis infirmitas; quia partus ex se non est infirmitas; & hoc Sacramentum non est institutum pro sano. Scotus cit. lit. B. Vide num. 2922.

3920. Pueris usum rationis habentibus danda

est Extrema-Unctio; licet non communio. Item moribundis sensibus destitutis, licet communionem non possint recipere, si ante perierint, signum doloris dederint, aut Christianè vixerint. Idem die de phreneticis, & delirantibus; non potest autem dari perpetuò amentibus. Potest dari vulneratis, vel morbo venenoso lætis.

3921. Qui hoc Sacramentum recipit, debet esse in gratia, saltem per contritionem. Vide num. 2962.

3922. Sponte negligere hujus Sacramenti suspensionem non esse mortale, sed veniale docet communis; quia hoc Sacramentum non est necessarium ad salutem, sed tantum utile, & nullibi constat de præcepto. Maltrius *dis. 22. n. 79.* contra Pontium.

3923. Effectus hujus Sacramenti sunt. 1. Augmentum gratiæ sanctificantis. 2. Auxilia contra demonum tentationes. 3. Remissio venialium primario, & per se. 4. Remissio etiam mortalium, secundario tamen, & per accidens, puta si infirmus repariatur cum peccatis mortalibus, quod invincibiliter ignorat quatenus bona fide confessus est, sed ob aliquem defectum essentialem, quem invincibiliter ignorat, confessio fuit invalida.

Idem contingere potest in amente, qui ante incidit in peccatum mortale, de quo solum habuit attritionem. Tunc per accidens hoc Sacramentum confert primam gratiam, iuxta illud: *Si in peccatis sit, remittentur ei.* 5. Est absterio reliquiarum peccati, ex Trident. *sess. 14. cap. 2. Peccatorum reliquia,* ex D. Thom. *sess. langor animi, torpor, meror, tristitia, fastidium, anxietas, & similes affectiones, quæ ex peccatis præteritis oriri solent, & in confusione inducere.* 6. Est allevatio infirmi ab ægritudine corporis.

3924. Hos effectus causari in quinta unctio, docet Diana, Aretinus, & alii, quia tunc Sacramentum est completum. Maltrius verò cum aliis vult, in singulis unctioibus causari gratias parciales, unam independentem ab alia, de quo Scholastici: illud est certum, hoc Sacramentum esse unum unitate integritatis, non indivisibilitatis: Scotus in 4. d. 23. q. unic. Maltrius *dis. 22. Ardekin tom. 2. pag. 274. Tambur. tom. 2. lib. 6.*

DE ORDINE

Fusè actum est in exam. Ord. in tom. 3.

DE MATRIMONIO.

CAPUT I.

DE SPONSALIBUS.

3925. **S**ponsalia sunt: *Promissio deliberata, & mutua, signo sensibili expressa, futuræ matrimonii, inter personas jure habiles.*

Hinc ad valorem. 1. Non sufficit propositum, quia non inducit obligationem, sed requiritur promissio.

missio. Vide num. 1785. 2. Non sufficit, si unus promittat, alter purè acceptet, sed requiritur, quod uterque promittat. 3. Requiritur ætas septennii, quia tunc præsumitur usus rationis, ut promissio sit voluntaria, & deliberata. Vide num. 1789.

3926. Si parens, aut curator contrahat sponsalia de futuro pro filio, aut filia præseente, & non contradicente, valida sunt sponsalia, nisi adlit metus, quia jus accipit taciturnitatem pro expressione consensus. Si verò contrahat pro absente, tunc si filius, aut filia est pubes, ut sponsalia sint valida, opus est, ut consentiat, seu ut illa, quando sciat, expresse, vel tacite aliquo signo sufficienti ratificet. Si est impubes, valida sunt sponsalia sine ejus consensu inica, quando tamen est factus pubes, tenetur illa implere non ex necessitate contractus, sed ex debito honestatis. Vide num. 1979.

3927. Sponsalia valida obligant sub mortali, ut una pars contrahat matrimonium, quando ab altera requiritur, nisi præfixus sit terminus. Et qui refusat, potest cogi à Jure, etiam per censuram.

3928. Si quis dicat: non ducam aliam, quam te, non sunt sponsalia; quia illa verba sunt vera, etiamsi nullam ducat.

3929. Qui promissit simulatè aliquam ducere, per se non tenetur ad nuptias, sed damnus inde ortum componere. Si autem sub tali promissione puellam induxit ad copulam, tenetur eam ducere. Nisi illa esset longe inferioris conditionis, v. gr. si vir esset nobilis illa agricola filia, sed satisfaciet dotando. Quod si illa sine disparitatis conscientia consensit in copulam, amissa jus ad dotem, quia consensit ipsa utro decipi voluisse. Vide num. 2143.

3930. Sponsalia posteriora contra priora, etiamsi jurata, aut copula accesserit, sunt invalida.

3931. Liberi, qui parentibus insiti contraxerunt sponsalia, etiam cum eis, qui imparis sunt conditionis, obligantur, nec à parentibus impediri possunt, nisi magnum scandalum ex matrimonio timeretur. Diana p. 9. tract. 7. resol. 72.

3932. Resiliens culpabiliter à sponsalibus perdit suas arras, & tenetur ad alterius parvis reddendas, ac ad restitutionem, quanti ejus intererat talem contractum impleri. Vide num. 3938.

3933. Ubi Trident. non est receptum sponsalia jure antiquo et assensu in matrimonium per quævis signa externa maritali affectu exhibitæ, v. gr. per copulam. Ubi verò Trident. est receptum hæc signa non tenent, nec sunt licita, si sint clandestina sine Parocho, & testibus. Vide num. 542. 1238.

3934. Habet tamen matrimonium clandestinum vim sponsalium validorum, ita ut teneantur matrimonium contrahere coram Parocho, & testibus, si contrahentes sint impuberes, minime si sint puberes; quia Trident. *sess. 24. cap. 1. de Matrim.* declarat omnino inhabiles ad contrahendum clandestinè contrahentes. Tambur. contra Averfam, qui vult, ex matrimonio clandestino, etiam inter

puberes resultare sponsalia valida. Clericatus cap. 141. num. 15.

3935. Ligati aliquo impedimento dimenti non possunt valide sponsalia inire nisi sub conditione dispensationis obtinende, & tunc ante dispensationem nullum valorem habent, nec publicam honestatem inducunt, unde dispensatione obtenta, requiritur novus consensus ad sponsalia. Ex quo fit, quod si ante dispensationem contraxisset quis cum alia, cum qua nullum impedimentum habet, contrahere deberet cum hæc secunda.

3936. Ad sponsalia non requiritur determinata forma, sed sufficit consensus utriusque, expressus verbis, aut signis juxta morem patriæ.

3937. Interdicti possunt valide inire sponsalia, non sic publicè excommunicati excommunicatione majori; qui tamen possunt valide matrimonium inire, sed illicitè. Clericatus cit. num. 13.

3938. In sponsalibus apponi possunt conditiones, quæ sint honestæ, non prohibitiæ, nec matrimonii libertati repugnantes.

Undè non possunt apponi pœne, v. gr. ut qui promissis non steterit, solvat gemmam, centum aureos, &c. nec potest accipi pignus, quia repugnant libertati, ac proinde prohibita, cap. Gemma, de Sponsalibus.

Non sunt autem prohibitiæ arrhæ, sed licitæ, si contrahentes non sunt minores, sed excedant annum vigesimum quintum. Arrhæ sunt sponsalitie largitiæ, quæ actu in sponsalibus traduntur in benevolentia signum, & matrimonii securitatem.

Possunt dari arrhæ ab uno tantum sponso, cum obligatione, ut si alter recuset adimplere sponsalia, arras restituat, & ulterius earundem valorem, vel etiam duplum, triplum, aut quadruplum, non ultra, l. fin. cap. de Sponsalibus. Et tunc arrhæ, aut ejus valor restitui debet in conscientia à recusante absque legitima causa; duplum verò, triplum, aut quadruplum non deberi ante sententiam Judicis. Ita Clericatus cap. 141. num. 6. & 7. Vide in n. 3932.

DISSOLVUNTUR SPONSALIA

Per octo casus:

3939. **P**er matrimonium validum cum altera ininitum; quod quidem, licet suppositis sponsalibus cum alia, sit injustum, & peccaminosum, est validum.)

Matrimonium post sponsalia cum una, contractum cum alia, necum extranea, verum etiam consanguinea sponse extra primum gradum, est validum, & sponsalia dissolvuntur, quia talis consanguinea est sponso extranea, nam impedimentum publicæ honestatis ex sponsalibus validis non extenditur ex Trident. ultra primum gradum. Vide num. 4112.

2. (Per mutuam remissionem prioris promissionis), si sponsi sint puberes, minime si sint impuberes,

res, cap. De illis, & cap. A nobis, de spons. impub. Vide num. 4114.

3. Per impedimentum dirimens superveniens.

4. Per enorme crimen unius partis solvuntur sponsalia ex parte innocentis, tale crimen est hæresis, homicidium, furum grave, fornicatio, & hæc quidem ante sponsalia ex parte sponsæ commissa, si fuerint à sponso ignorata. Imò si sponsa liberè patiat ab altero tactus impudicus, oscula, & amplexus, potest sponsus resistere: non potest tamen sponsa resistere, etsi eadem sponsus exerceat, nisi fiat in istis valdè enormiter notorius; quia actus illi in sponso non ita redundant in dedecus sponsæ, sicut vice versa redundare solent. Vide num. 2149.

5. Si superveniat notabilis mutatio, quæ ab initio cognita à contrahendis sponsalibus deterruisset, v. gr. odium grave inter sponfos, insignis morum asperitas, periculum valde probabile, quod ex matrimonio sint oritura scandala, aut gravia odia inter parentes, aut alios amicos.

6. Si alteruter incidat in morbum, qui solet esse perpetuus, aut valdè diuturnus, ut morbus caducus, gallicus, lepra, &c. aut sponsa mulierum, aut enormiter deformetur, aut sponsus amissione officii, vel alio modo reddatur ineptus ad rei familiaris sustentationem.

7. Si magna alterius partis debita detegatur, aut sponsa promissam dotem præstare nequeat, vel sponsus cum magno sponse incommodo incipiat vagari, aut sine ejus licentia ad longinquas terras proficiscatur; quia tunc merito censetur juri suo renunciare.

8. Dissolvuntur sponsalia etiam jurata per ingressum alterius in Religionem, aut per votum ingrediendi, aut Ordinis Sacri susceptionem.

3940. Quando dictæ causæ sunt manifestæ, possunt sponsalia dissolvi sine autoritate Judicis. Quod si sponsus, cognito suo jure resistendi, nihilominus carnaliter cognovit sponsam, censetur tacite juri suo renunciassè, & sponsalia ratificasse.

3941. Si sponso superveniat nova hæreditas, ita ut sponsa sit jam illi inæqualis, non ideo habet jus resistendi, quia non est deceptus in conditione sponsæ, in qua nulla est facta mutatio. Idem est de sponsa, si ipsi nova superveniat hæreditas. Hæc Ardeckin tom. 2. p. 281. ex Bufemb. tract. 6. cap. 1. de sponsalibus.

3942. Sufficit ad dissolvenda sponsalia timor exhereditationis paternæ, oris graveolentia, vulgò *notabile heor del alieno*, aut copula carnalis per vim illata sponsæ. Clericus cap. 141. quia licet sponsa non peccavit, est tamen facta valdè vilis, & avertit sponso notabile dedecus.

3943. Ad Judicem autem Ecclesiasticum spectat cognoscere, an causæ sint legitimæ ad dissolvenda sponsalia. Tales censentur, ubi de malo exitu timetur. Clericus cit. num. 19. Ex cap. Ex his 10. de sponsalibus. Quia Judex Ecclesiasticus est Judex com-

petens, quando agitur de validitate, aut invaliditate, licet laicus sit Judex competens, si agatur de executione. Clericus cap. 141. num. 5.

3944. Sponsalia per subsequens matrimonium validum dissolva, probabilis est non esse extincta, sed suspensa, ita ut mortua conjuge, teneatur, qui fidem fregit, ad sponsalia priora, si pars lesa velit nubere. Ita Maltrius disp. 20. num. 82. & Brancos contra Bonac. & Tanc. ut in simili dicitur de eo, qui contraxit matrimonium cum voto simplicis castitatis.

3945. Qui post sponsalia cum una, contraxit sponsalia cum alia, cum qua insuper habet rem, teneatur ducere primam, & dotare secundam, si hæc erat virgo, aut si non virgo, eam publicitate dehonestavit; nisi prima, charitate mota, suis sponsalibus cederet; ut vir secundam duceret. Sanchez de Matrim. lib. 8. disp. 49. Diana part. 11. tract. 2. ref. 70. quia per priora sponsalia vir erat alteri mulieri adstrictus, & secunda mulier per copulam non acquisivit jus in rem alterius. Est contra Castrop. & Pontium, apud Clericum cit. num. 21. qui volunt, quod teneatur ducere secundam, si hæc erat inscia priorum sponsalium, idque ad reparandum nimium damnum secunde.

3946. At si moriatur prima, tunc habet locum secunda opinio, quod ad reparandum damnum teneatur ducere secundam. Quod si cum hac secunda non habuit rem, non teneatur eam ducere; quia posteriora sponsalia instantibus prioribus fuerunt invalida; & quod ab initio non subsistit, tractu temporis non convalescit, cap. Placeat, de Conyer. conjugat. Clericus cit. num. 22.

3947. Qui post votum simplex castitatis deservit puellam sub promissione matrimonii, teneatur ad votum. Rodr. in Sum. tom. 1. cap. 28. num. 11. Diana in Sum. verb. Ingressi Religionem, num. 3. contra Leandrum de Matrim. tract. 9. disp. 2. q. 5. quia hujusmodi promissio, aut sponsalia sunt contra jus à Deo jam acquisitum, adeoque iniqua, & invalida; sicut à pari, qui post promissionem conjugii, aut sponsalia emittit votum simplex castitatis, teneatur ad sponsalia. Villal. tract. 12. disp. 12. num. 9. Navar. Sanchez, Filiuc. contra Leandrum cit. quest. 6. quia votum esset de re alteri promissa, nec Deus acceptat promissionem in præjudicium tertii; ita à fortiori, si votum sit proprium, standum est pro voto.

3948. Sponsalia ab initio invalida, & sponsalia ab initio valida, quæ postea mutuo consensu dissolvuntur, in hoc differunt, quod invalida non pariunt impedimentum publicæ honestatis, bene verò valida, quod impedimentum durat, etiam post dissolutionem mutuo consensu factam. Clericus cap. 142. num. 12. Vide num. 4115. & à num. 4125.

Scotus in 4. d. 28. q. unic. lit. B. C. & de 30. q. 2. & Maltrius disp. 20. q. 4. Leander tract. 9. disp. 1. & 2. Tancredi tom. 1. de Matrim. lib. 2. Tamb. tom. 2. lib. 8. tract. 3. Bufemb. & Clericus cit.

CA-

CAPUT II.

DE MATRIMONIO SECUNDUM SE.

3949. **M**atrimonium est contractus, & describitur, quod sit sacramentum inter baptizatos, quo vir, & mulier sibi mutuo legitime corpora sua tradunt, ad perpetuam vitam societatem, & remedium concupiscentia.

3950. Hinc ad matrimonium requiritur 1. Mutuus consensus contrahentium de presenti, ad differentiam sponsalium, ubi consensus est de futuro, & ideo sponsalia contrahuntur per verba de futuro: *ducam te in uxorem, ducam te in maritum*, Matrimonium per verba de presenti: *Duco, seu volo te in uxorem, daco, seu volo te in maritum*.

2. Requiritur, quod consensus sit expressus per signa externa sufficientia, sive consistant in verbis, sive in alio signo; & sive fiant immediate per ipsos contrahentes, sive mediate per procuratorem.

Si Parochus ex errore lingue dixit sponso, an vellet ducere feminam, v. gr. Rosam in maritum, & sponsus affirmavit, validum est matrimonium; quia (ut supponitur) jam ex circumstantiis apparet, quod voluntas sponsi sit ducendi feminam in uxorem. Gobat. tom. 1. tract. 10. num. 394.

3. Quod talis consensus sit inter personas non legitime impeditas. Ex jure positivo requiritur ætas pubertatis, de qua in n. 1979. alioquin erit nullum.

4. Demum requiritur præsentia Parochi, & duorum testium, cum illis verbis: *Ego vos conjungo, &c.* alias erit matrimonium clandestinum, & novo jure Tridentini nullum. Vide num. 1238. & 3933.

3951. Ministri hujus Sacramenti sunt ipsi contrahentes: *Materia verò, & forma est eorum mutuo consensus, hoc modo, quod materia, ex qua, & proxima est mutuo consensus externis signis expressus, quatenus habet rationem traditionis corporum: Forma verò est idem consensus, quatenus habet rationem acceptationis. Materia remota sunt ipsa corpora contrahentium.*

Efectus hujus Sacramenti est gratia sanctificans, videlicet augmentum gratiæ; unde ipsi contrahentes debent esse in gratia, alioquin peccant mortaliter; quia ponunt obicem gratiæ, quam Sacramentum causaret.

3952. Matrimonium dicitur ratum, quando contractus est factus modo explicato, sed non est secuta copula. Dicitur consummatum, quando est secuta copula; unde matrimonium ratum, & consummatum non differunt essentialiter, & in ratione Sacramenti, sed accidentaliter, penes copulam secutam, vel non secutam.

3953. Certum est, validum esse matrimonium inter absentes per procuratorem initum ex cap. fin. de Procurat. in 6. quia matrimonium non fuit à Christo semotum à linea contractus, sed contractus ipse fuit

elevatus ad lineam Sacramenti, seu ad causandam gratiam.

3954. In procuratoribus non requiritur diversitas sexus, sed possunt esse duo viri, vel duæ mulieres, quia non contrahunt nomine proprio.

Procuratori potest quis dare mandatam consentiendo in eam, quam ipse procurator in uxorem mandatam legitur. Clericus cap. 142. num. 8.

3955. Procurator autem debet adamusim servare tenorem mandati, ita ut si excedat, aut deficiat, invalidum sit matrimonium.

3956. Quid, si expedito procuratoris mandato (ait Clericus cit. num. 9.) mandans revocet consensum, sed procurator inscius revocationis prædicte, contrahat matrimonium nomine ejusdem mandantis? Resp. Matrimonium esse nullum; quia in negotiis civilibus valent gesta per procuratorem revocata, quando revocatio, nec procuratori, nec parti nota est. L. si mandatum, ff. Mandati. Tamen sic est in matrimonio; & ratio diversitatis est, quia in temporalibus, & merè politicis Respublica supplere potest consensum contrahentium, non autem in Sacramento Matrimonii, de cujus essentia est, ut interveniat verus, & realis consensus conjugum. Tamb. d. cap. 4. §. 1. num. 5. 6. & 7.

3957. Item, si expedito mandato, antequam procurator contrahat, mandans fiat amens, ruitus est asserere, quod matrimonium sit nullum. Diana part. 3. tract. 4. ref. 40. Tambur. de Matrim. tract. 4. cap. 4. à num. 11. Clericus cap. 142. num. 11. quia deficit verus consensus realis. Sermo autem est de vera amentia, minimè de phrenesi ad tempus; hæc namque (ut rectè advertunt relati Doctores) æquiparatur ebrietati, quæ hominem à statu humano non amovet.

3958. Et quamvis Tamb. cit. §. 2. cum Castrop. teneat, quod matrimonium contrahi per epistolam, quæ sponso scribitur sponsæ, *se eam ducere in uxorem*; rectè ait Clericus cap. 142. num. 12. hunc modum non esse practicandum, tam quia utriusque consensus præstari debet coram Parocho, & testibus, ad quod non videtur sufficere epistola; quam quia hic modus est expositus fraudibus, & falsitati. Ita ille.

DE TRIBUS BONIS MATRIMONII.

3959. **F**ines primarii, seu bona ad substantiam matrimonii ex institutione Christi requisita sunt tria, videlicet: *Sacramentum, fides, & proles*; adeoque, ut quis validè contrahat, necesse est, ut saltem implicitè intendat se obligare ad indissolubilitatem, seu perpetuitatem, ad fidem servandam conjugi, & ad prolem studiosè non impediendam per media illicita, sed gratanter eam acceptandam, ac religiose educandam; si eveniat; ita ut, si omnem, aut unam tantum obligationem ex prædictis tribus positivè excludat, v. gr. si positivè habeat animum non se obligandi ad fidem servandam, aut

Bbb

ad

ad bonum prolis, etiam per intentionem mente retentam, invalidum sit matrimonium, ex defectu consensus, qui est de substantia contractus. Scorus in 4. d. 31. q. unic. §. Ad quæstionem, lit. A. & E. Vide num. 4249.

3960. Si verò quis, dum matrimonium contraxit, habuit intentionem, saltem implicitam se obligandi ad præfata tria bona, sed simul habuit animum talem promissionem, & obligationem non servandi, mortaliter peccavit, sed validum est matrimonium. Exemplum: Puella parturientium doloribus exterrita, quando matrimonium contraxit, habuit saltem implicitè animum se obligandi ad bonum prolis, sed simul habuit intentionem hujusmodi obligationem non exequendi, sed impediendi, & in effectu studiosè sumpsit medicinam sterilitatis inductivam, peccavit quidem, sed validum est matrimonium. Scorus cit. & dist. 30. q. 2. art. 1. D. Bonavent. in 4. d. 31. art. 1. q. 3. D. Thomas in 4. d. 31. q. 1. art. 5. Tancr. tom. 1. lib. 2. dist. 29. à n. 3. ad 7. Tamb. lib. 8. de Matrim. tract. 4. cap. 2. §. 3. & cap. 5. §. 8. Busemb. lib. 6. tract. 6. cap. 2. dub. 1. num. 5. & com.

3961. Ratio est, quia intentio se obligandi ad substantialia contractus, se tenet ex parte actus primi, & inde est de essentia contractus; intentio verò obligationem exequendi, sicut, & ipsa executio, se tenet ex parte actus secundi, actus autem secundus accidit actui primo, & ideo ejus defectus non tollit, sed stat cum substantia contractus, ut in simili dixi de juramento, & voto, num. 1561.

3962. Hac ratione plures Sancti validum matrimonium inerunt, & illibatam castitatem servaverunt, quoniam mutuum dominium corporum separari potest ab usu, pro quo omnino lege Scorum in 4. d. 30. q. 2. lit. D. ubi satis doctè ostendit, quo pacto validum fuerit Matrimonium B. Virginis cum S. Joseph, & inviolatum castitatis votum remanserit.

CAPUT III.

DE CONSENSU CONDITIONATO.

3963. **C**ertum est ex dictis, condiciones contra tria bona matrimonii irritare matrimonium; quia destruant ejus substantiam, sine qua consistere non potest.

Unde invalidum est matrimonium. 1. Sub hac conditione: *Contraho tecum, donec aliam pulchriorem reperiam*; quia est contra bonum Sacramenti. 2. *Contraho tecum, si te adulterandam tradideris*; quia est contra bonum fidei. 3. *Contraho tecum, si vitabis generare, vel educare prolem*; quia est contra bonum prolis. Clericatus cap. 142. num. 16. Adeoque sermo est de aliis conditionibus. Pro quibus,

3964. Matrimonium contractum sub conditione de præfati, vel præterito, *tecum contraho, si prædium, quod mihi dixisti, habes: si officium à Rege habuisti*, non suspendit consensum quia vel ita est,

vel non est; si ita est, contractus est validus, si non, invalidus. Item non suspendit consensum conditio de futuro necessario, v. gr. *Te duco, si eras sol orietur*, vel de futuro contingenti certè futuro, v. gr. *Si Anti-Christus nasceretur*, quia æquivalet necessario.

3965. Validum est matrimonium contractum sub conditione de futuro contingenti turpi, quæ non sit contra substantiam, seu tria bona matrimonii; v. gr. *Duco te, si prædium alienum, quod invito dominus detines, non restituas*. Vel sub conditione impossibili, quia hæc conditiones habentur pro non adjectis, ex cap. final. de Condit. appof.

3966. Matrimonium ininitum sub conditione de futuro contingenti honesto; v. gr. *Te duco, si tuus pater consenserit, dotaverit, &c.* est validum, posita conditione. Sed conditione purificata, probabilis est, quod requiratur novus consensus absolutus coram Parocho; quia prior, licet fuerit per verba de præfati, cum fuerit conditionatus, fuit imperfectus, ac proinde habet rationem sponsalium. Ita Tamb. tom. 2. pag. 144. num. 5. cum Diana contra Sanchez, Lugo, & alios, qui non requirunt novum consensum, ac proinde tenent, quod prior consensus conditionatus fieri debeat coram Parocho, & testibus, quia habet rationem matrimonii. Vide num. 3055.

3967. Hæc tamen sint dicta pro intelligentia valoris matrimonii; cæterum in praxi nullo pacto conditiones sunt à Parocho permitteandæ; quod si aliqua sit conditio purificanda, expectare faciat, & ea purificata, per consensum absolutum contrahant.

CAPUT IV.

DE SOLEMNITAT. MATRIMONII.

3968. **S**olemmitates matrimonii, aliæ sunt substantiales, sine quibus invalidum redditur matrimonium; talis ex jure Trid. est præsentia Parochi, & duorum testium. Aliæ accidentales, sine quibus validum est, sed illicitum matrimonium, tales sunt Denunciations, & Benedictio.

DENUNCIATIONES

3969. **F**aciendæ sunt à Parocho, vel ab alio de commissione Parochi, in Parochia utriusque contrahentis, tribus diebus festivis, sed non immediatis, puta tribus Dominicis, posse tamen tribus diebus festivis immediatis, v. gr. tribus Festis Paschatis, tenent plures, sed praxis est de mediatis.

3970. Possunt fieri intra Missarum solemnias, vel tempore concionis, aut alio tempore.

3971. Denunciations obligationem sub mortali inducunt, ut qui scit impedimentum aliquod teneatur illud revelare, etiam si sciat sub secreto naturali, aut sit occultum, ut in tom. 2. num. 61. excepto secreto Sacramentali.

3972. Qui post factas denunciations, intra qua-

quatuor menses matrimonium non contraxit, non potest contrahere, nisi novas denunciations præmittat arbitrio Episcopi. Ex declar. Card. Fenech. de Debito; quia intra tam longum tempus, potuit impedimentum aliquod, maxime affinitatis, de novo contrahi.

3973. Denunciations omittente sine dispensatione Episcopi est mortale, nisi omittatur sola tertia denunciatio, in casu, quod nullum sit periculum.

3974. Causæ, ob quas possunt Ordinarii dispensare, ad duo genera reducuntur. 1. Si adit probabilis suspicio, ne matrimonium malitiosè impediat. ex Trid. sess. 24. cap. 1. de Reform. 2. Si imminet grave periculum animæ, corporis, vel famæ ipsorum contrahentium. Clericatus cap. 144. num. 4. qui subdit:

(In specie autem à Canonistis solent notari sequentes causæ; videlicet: Primò: Inæqualitas contrahentium, ubi nobilis ducit ignobilem; dives pauperem; fenex juvenem. 2. Si concubinarium in articulo mortis velit in uxorem ducere concubinam ad legitimandam prolem, quo casu solus Parochus dispensare potest, si tempus non permittat accessum ad Episcopum, vel Vicarium. Tertio: Si puella sit sub tutore, qui malitiosè differat ejus matrimonium. Quarto: Si puella desolata fuerit à sponso, quem timor sit, si differat, eam amplius non esse ducturum. Quinto: Si imminet tempus adventus, vel Quadragesimæ, dummodò malitiosè ei approximatum non extiterit. Sexto: Si matrimonium contrahendum sit inter Magnates, de quorum nullo impedimento satis manifestè constat.)

3975. Quando autem Ordinarius denunciations dispensat, debet examinare extrajudicialiter duos testes.

3976. Ad impediendum matrimonium sufficit unus testis, etiam ex auditu, qui impedimentum, aut ejus suspensionem denunciat: debet tamen testimonium esse juratum quamvis secretum; & tunc Ordinarius debet supersedere, & interim debitas diligencias pro veritate adhibere.

BENEDICTIO SACRAMENTALIS

3977. **S**uscipitur à sponsis post primum matrimonium ratum, ante consummationem.

Eam omittente sine causa, per se non est mortale, sed veniale, seculo contemptu. Clericatus cit. cum com. quia benedictio est quid solùm Sacramentale, nec de ejus obligatione constat.

In secundis nuptiis non suscipitur benedictio, si unus ex sponsis benedictionem susceperat. Sed rectè addit Clericatus servandam esse consuetudinem.

3978. Tempore Adventus, Quadragesimæ, & interdicti localis generalis conjuges non sunt benedicendi. Vide num. 4409.

3979. Denique Trident. sess. 24. cap. 1. decer-

nit (Quod si quis Parochus, vel alius Sacerdos, si-ve Regularis, si-ve Sæcularis sit, etiam si sibi ex privilegio, vel immemorabili consuetudine licere contendat, alterius Parochiæ sponso sine illorum Parochi licentia matrimonio conjugere, aut benedicere ausus fuerit; ipso jure tamdiu suspensus maneat, quamdiu ab Ordinario ejus Parochi, qui matrimonium interesse debebat, seu à quo benedictio suscipienda erat, absolvatur.)

Unde à dicta suspensione non potest nisi ab Episcopo absolvi.

Si Sacerdos de licentia Parochi alienum Parochianum benedicat, aut ejus matrimonio assintat, ipse Sacerdos, & non Parochus, suspensionem incurrit. Clericatus cap. 123. num. 154. quia Concil. Trid. in assintentem suspensionem infligit.

CAPUT V.

DE IMPEDIMENT. MATRIMONII.

3980. **I**mpedimenta sunt duplicis generis; videlicet, *impedientia tantum, & dirimentia*. Priora matrimonium illicitum reddunt, non invalidum. Posteriora verò illicitum, & invalidum.

IMPEDIENTIA SEX.

3681. **E**cclēsia vetitum, necnon tempus feriæ,

Atque catechismus, crimen, sponsalia, votum, Impediunt fieri, permittunt salta teneri.

1. *Ecclesia vetitum est prohibito Episcopi, aut Parochi. 2. Tempus feriatarum, de quo in num. 2927. 3. Catechismus. Jure antiquo inter baptizandum, & cum tenentem, seu pro eo respondentem in instructione fidei ante januam Ecclesiæ, oriebatur cognatio quadam spiritalis imperfecta, sed hodie hoc impedimentum est sublatum per Trid. sess. 24. cap. 2. Vide num. 3003.*

4. *Sponsalia contracta cum una impediunt matrimonium cum alia, nisi prius ritè sint dissoluta.*

5. *Votum simplex castitatis impedit matrimonium; & qui cum eo contrahit peccat, & impeditur à petitione debiti, ut infra à num. 4264. de Imped. actus conjugalibus ex voto. Et licet dispensetur ad petendum debitum, mortuo uxore, semper remanet allatum impedimentum in ordine ad aliam, nam votum per subsequens matrimonium suspenditur, at non extinguitur.*

6. *Crimen: crimina impedientia sunt septem, Incestus, raptus sponse, mors mulieris, Susceptio propria solubilis, mors presbyteralis, Vel si peniteat solmitter, aut Moniam accipiat, prohibent hæc conjugium faciendum.*

Incestus cum consanguineis conjugis, aut cum propriis, non solum contrahunt impedimentum dirimens cum illis personis, erga quas orta est affinitas ex copulâ, sed etiam (si incestus sit publicus) in